

ДЕКЛАРАЦИЯ

от неправителствени организации, бизнес асоциации и експерти по проект „Енергийна ефективност в сградния фонд“ от Плана за възстановяване и устойчивост на Република България

Фокусът върху обновяването на сградите е правилен, но е необходима

НЕЗАБАВНА ПРОМЯНА В МЕХАНИЗМА НА ФИНАНСИРАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРОЕКТИТЕ

Как да приведем проекта „Енергийна ефективност в сградния фонд“ в ПЛАНА ЗА ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И УСТОЙЧИВОСТ в съответствие с икономическата логика, националните цели и европейските амбиции за енергийна ефективност?

Според проекта за енергийна ефективност към Плана за възстановяване и устойчивост, близо 1.5 милиарда лева ще бъдат насочени към саниране на жилищни сгради. Въпреки противоречивите обществени реакции, при правилно изпълнение, ползите от тази инвестиция са неоспорими и в пълно съзвучие с политиките на ЕС. Насочването на средства в тази посока е напълно обосновано, тъй като чрез него могат да бъдат постигнати съществени:

- ✓ **енергийни и финансови ползи:** преки спестявания, подобряване на енергийния баланс и енергийната сигурност на страната
- ✓ **екологични ползи:** ограничаване на емисиите на парникови газове и намаляване на замърсяването на въздуха в населените места
- ✓ **социално-икономически ефекти:** смекчаване на енергийната бедност, удължаване на живота на сградите, естетизиране на градската среда, подобряване на комфорта на обитаване и вътрешния микроклимат, намаляване на заболеваемостта и разходите в здравната система, създаване на нови работни места и стимулиране на местната икономика

За съжаление обаче, заложеният обхват на проекта е силно ограничен, амбицията е далеч от националните и европейските цели за енергийна ефективност, а дългосрочният ефект от изпълнението му е съмнителен. Предвидените средства са насочени предимно към обновяване на многофамилни сгради с вече подадени заявления за участие в Националната програма за енергийна ефективност при 100% безвъзмездно финансиране и очакван минимален клас на енергийна ефективност В. Малка част от ресурса е заделен за обновяване на еднофамилни сгради по неясен към момента регламент, но отново при 100% безвъзмездно финансиране на енергоспестяващите мерки.

КАКВО ОЗНАЧАВА ТОВА?

✓ При 66 865 многофамилни жилищни сгради, огромната част от които се нуждаят от обновяване, средствата ще достигнат до едва около 1400, при това избрани без оглед на потенциалните ефекти за оптимални енергийни спестявания или смекчаване на енергийната бедност. **Над 95% от многофамилните сгради няма да имат достъп до никакво финансиране за енергийна ефективност** в обозримо бъдеще;

✓ При национална цел за обновяване до 2030 г. на 19 026 656 м² жилищна площ, в най-добрия случай към средата на 2026 г. ще бъдат обновени 6 473 750 м². Въпреки допълнителните средства по Програмата за развитие на регионите, **с този темп целта няма как да бъде достигната**. Със заложената като цел клас на енергопотребление на сградите, няма да се постигнат нито целите за енергийни спестявания, нито предвидените екологични резултати;

✓ Предвиденото 100% безвъзмездно финансиране с публични средства на еднофамилните сгради е несправедливо и унищожаване и малкото останала **частна инициатива при обновяването**;

✓ Опасностите от манипулации при избора на бенефициентите са очевидни, а общините отново са натоварени с неспецифични функции, които ги поставят в потенциално конфликтна среда и повишава значително корупционния натиск върху тях;

✓ Единственият начин обновяването да стигне до повече хора е **да се намали субсидията и да се даде възможност за допълващи инвестиции от страна на собствениците чрез подходящи и достъпни финансови инструменти**. Това се признава от всички, но все още никой няма политическата воля и отговорност да го обяви публично. В същото време, проучванията показват, че гражданите са склонни да инвестират в обновяване на жилищата си, стига да им се даде възможност.

✓ Така замислената програма **противоречи на правилата за достъп до Механизма за възстановяване и устойчивост** и, въпреки всички уверения за предварително съгласуване, все още съществува риск да бъде отхвърлена от ЕС.

КАКВО МОЖЕМ ДА НАПРАВИМ?

За да не се допусне публично компрометиране на новите програми за енергийна ефективност, е необходимо да се създадат предпоставки за извличането на максимален обществен, икономически и екологичен ефект от тяхното изпълнение. Във връзка с това долуподписаните организации настояват в окончателната версия на ПВУ **да се запази финансирането, предназначено за обновяване на сградния фонд**, като в проекта „Енергийна ефективност в сградния фонд“ се въведат промени, които да осигурят:

1. Разработване и изпълнение на проекти за **цялостно сградно обновяване** с включени мерки по сградната обвивка и сградните системи и приоритетно използване на енергия от възобновяеми източници.

2. Въвеждане на задължително изискване за постигане на **разходно-оптимални равнища на енергийна ефективност в целия жизнен цикъл** на предложените енергоспестяващи мерки.

3. Преминаване към модел на **финансиране с постепенно увеличаване на самоучастието** на собствениците на сградите, в т.ч. използване на публичните ресурси за разработване на финансови инструменти, с които да се насърчава все по-голямо самоучастие и постигане на все по-високи енергийни спестявания и екологични ефекти. Това ще осигури на достъп до програмата на всички етажни собственоности, а не само на тези с вече подадени заявления за участие в НПЕЕМЖС

4. Осигуряване на **финансови механизми** за безлихвено или нисколихвено кредитиране на самоучастието на собствениците чрез съществуващите специализирани фондове и частни финансови институции, и евентуално чрез бъдещия Национален декарбонизационен фонд.

5. Активно прилагане на заложените в Закона за енергийна ефективност схеми за насърчаване, в т.ч. **договори с гарантиран резултат и удостоверения за енергийни спестявания**, както и на нови инструменти, заложен в Дългосрочната национална стратегия за обновяване, като зелени ипотeki, общински гаранционни фондове, финансиране чрез битовите сметки и местните данъци.

6. Разработване на механизми за включване на **уязвимите домакинства** в програмите за енергийна ефективност.

7. Въвеждане на **професионално управление** на жилищните сгради с оглед на по-нататъшно подобряване и поддържане на жилищните сградни фондове.

8. Постепенно преминаване на **управлението на проектите** от общините към асоциации на собственици и сертифицирани професионални ръководители на проекти.

9. Приложение на системи за контрол на **качеството и мониторинг на резултатите** на всички етапи от инвестиционния процес с активното участие на собствениците на сградите.

10. Подкрепа на мерки за **интензивно обучение** на участващите в инвестиционния процес, включително по отношение на дигитализацията и управлението на проектите.

11. Създаване на **електронен регистър** за дигитални сградни дневници за по-добро планиране, подбор на бенефициентите и отчитане на резултатите от мерките по обновяване на сградния фонд.

12. Провеждане на **комуникационна кампания** за разясняване на многобройните ползи от енергийната ефективност за крайните потребители.

Убедени сме, че препоръките в това становище, които в по-голямата си част са напълно приложими и по отношение на сградите с обществено предназначение и промишлените сгради, ще бъдат подкрепени от отговорните европейски институции. Настояваме те да бъдат отразени в окончателната версия на ПВУ, дори ако затова е необходима отсрочка за подаването му, каквато със сигурност ще бъде разрешена на други държави.

Заявяваме своята готовност за незабавно съдействие за преработването на Плана и визираната програма, като призоваваме ангажираните институции да се запознаят със становищата ни по първата и втората версия на ПВУ, публикувани в рамките на проведените обществени консултации и/или изпратени по официалните комуникационни канали на отговорните институции.

Вярваме, че българското общество все още може да се възползва оптимално от тази уникална възможност за ускорено, но устойчиво развитие на политиките за енергийна ефективност, и ще направим всичко по силите си това действително да се случи.

От името на: Център за енергийна ефективност ЕнЕфект
БАИС - Българска асоциация за изолации в строителството
БГФМА - Българска фасилити мениджмънт асоциация
Хабитат България - Фондация „Подслон за човечеството”
БААК - Българо-австрийска консултантска компания
Екологично сдружение „За Земята“
Алианс за енергийна ефективност
ФИАБЦИ България
САС Център за устойчиви жилища
Еконолер България
Проф. д-р арх. Георги Георгиев, ръководител на Департамент „Архитектура“, НБУ

София, 21 април 2021 г.

За допълнителна информация:

Драгомир Цанев, изп. директор на ЕнЕфект | 02 963 17 14 | 0882 493 110 | dtzanev@eneffect.bg

Йордан Николов, изп. директор на БАИС | 0888 915 853 | bais.bg@gmail.com

Цветана Наньова, член на УП на БГФМА и Изпълнителен директор на Българо-австрийска консултантска компания АД | +359878267007 | tzveta.naniova@bacc-jsc.org

Иван Велков, Президент, ФИАБЦИ България, Вицепрезидент, Съвет на експертите на Международната федерация недвижими имоти – ФИАБЦИ, i.velkov@icloud.com | 0888 806 316

Хабитат България – Минчо Бенов, Национален директор, benov@hfh.bg и Ася Добруджалиева, Мениджър проекти, dobrudjalieva@hfh.bg | 0897 899 966

Генади Кондарев, Екологично сдружение „За Земята“ | genady.kondarev@bankwatch.org | 0889 689 890

Кирил Райчев, Алианс за енергийна ефективност | kiril_raytchev@hotmail.com | 0888 615 358

Марко Марков, Еконолер България | mmarkov@econoler.com | 0887 933 118